

Klimat epoki

Autor tekstu: **Adam Marek Bryszkowski**

Odzwierciedlony we fragmentach tekstów źródłowych pochodzących z podręcznika Bernarda Gui

Jadowity język polemik religijnych

Na jadowite określenia w stosunku do przeciwnych poglądów strona katolicka nie miała wcale monopolu. Wyznawcy różnych nieprawomyślnych doktryn nie szczędzili również rzymskokatolickiej ortodoksji rozmaitych inwektyw oraz złośliwych sformułowań i porównań. W dalszej części załączone zostaną przykłady na tego rodzaju sformułowania.

Rzymskokatolicka krytyka nieortodoksyjnych poglądów i postaw:

(„Sequitur de perfidia contra fidem Christianorum /W tekście christianorum/. Iudaei / W tekście występuje średniowieczna forma Judei/ perfidi conantur, quando et ubi possunt ...”)

"Następuje teraz część dzieła poświęcona żydowskiej przewrotności skierowanej przeciwko wierze chrześcijańskiej.

Żydzi przewrotni usiłują potajemnie, kiedy i gdzie tylko mogą, demoralizować chrześcijan (pervertere Christianos /W tekście: christianos/) oraz przeciągać ich na stronę żydowskiej przewrotności, w sposób zaś szczególny tych, którzy najpierw byli Żydami, (potem zaś) nawrócili się oraz przyjęli chrzest i wiarę Chrystusową, zwłaszcza tych, którzy utrzymują z nimi kontakty lub są z nimi spokrewnieni lub spowinowaceni."

(„De modo seu ritu quo Iudaei /w tekście Judei/ in reiudaizando /W tekście występuje średniowieczna forma rejudaizando/ conversos observant. Iudaeorum /w tekście występuje średniowieczna forma Judeorum/ ritus et modus in reiudaizando /W tekście występuje średniowieczna forma rejudaizando/ conversos baptizatos ...”)

„Sposobie, czyli obrzędzie, który Żydzi zachowują dla ponownego przyjmowania do judaizmu osób nawróconych (na chrześcijaństwo). Żydowska metoda oraz obrządek stosowany do ponownego przyjmowania do judaizmu osób, które zostały ochrzczone, a które powracają do "rzygowiny" judaizmu /Termin „vomitus judaysmi” (klasyczne Iudaismi) jest wyjątkowo chętnie i często używany przez Bernarda Gui dla określania religii żydowskiej/ jest następujący ...”

(„De Dulcini epistola altera. Et sic prefatus /klasyczne: praefatus/ Dulcinus, non tam falsus propheta ...”)

I tak oto wspomniany wcześniej Dulcyn, nie tyle jako fałszywy prorok, nie tyle jako sługa diabła, nie zaś Boga, lecz jako herezjarcha rozumu pozbawiony, rozlicznych innych ludzi do owego szaleństwa (*herezji*) doprowadził oraz jako nauczyciel błędu nauczył ich błędnych doktryn heretyckich. **[39]**

Heterodoksyjna krytyka rzymskokatolickich poglądów i postaw:

Poniższe fragmenty ilustrują pewnego rodzaju zdroworozsądkową próbę ataku na rzymskokatolickie rozumienie eucharystii oraz kultu krzyża. Ataki te polegają na sprowadzeniu i degradacji faktów z rzeczywistości mistycznej i dogmatycznej na grunt materialnej i przyziemnej analizy problemu. Dla zwolenników rzymskokatolickiej ortodoksji ataki te mają charakter prymitywizmu i wulgarności. Swoją drogę owe metody ataku można z powodzeniem zmodyfikować i wykorzystać dla desakralizacji wierzeń dowolnej religii. Technikę tę można by nazwać zdroworozsądkową redukcją i degradacją sacrum do przyziemności i prymitywu. Znajdowała ona i znajduje szerokie zastosowanie w polemikach i apologetyce rozmaitych religii.

O współczesnych manichejczykach; O błędach współczesnych
manichejczyków
„Quo modo cathari dogmatizent” — „O sposobie głoszenia doktryny
katarów”

(„Deinde paulatim lacerant [40] et vituperant omnia sacramenta Ecclesiae, specialiter sacramentum eucharistiae [41]...”)

„Następnie powoli lżą i ganią wszystkie sakramenty Kościoła, szczególnie zaś sakrament eucharystii, mówiąc, iż nie zawiera ona ciała Chrystusa, ponieważ jeżeliby nawet była tak duża jak największa góra, to i tak chrześcijanie dawno by ją zjedli; poza tym (głoszą) również, że hostia owa powstaje ze słomy oraz przechodzi przez ogony ogierów lub klaczy, kiedy mianowicie mąka oczyszczana jest przez sito; (innym ich zarzutem jest) również to, iż hostia trafia do latryny żołądka (mittitur in latrinam ventris) i wydalana jest (potem) przez część ciała najbardziej ohydną (dosłownie: per turpissimum locum — przez miejsce najbardziej wstrętne), tak iż nie mogłoby się to stać, jak powiadają, gdyby w hostii (dosłownie ibi — tam) był Bóg.”

(„Item dicunt quod crux Christi non est adoranda nec veneranda ...”)

„Również mówią oni, iż nie należy adorować ani czcić krzyża Chrystusowego, ponieważ, jak powiadają, nikt nie adoruje ani nie czci szubienicy, na której ojciec lub inny krewny albo przyjaciel zostałby powieszony; również głoszą oni, iż ci, którzy czczą krzyż, w równym stopniu powinni oddawać cześć wszystkim cierniom i włóczniom, ponieważ jak krzyż w czasie męki Chrystusa był w (jego) ciele, tak ciernie były w (jego) głowie a włócznia żołnierza w boku Chrystusowym. I inne podobne temu, a godne nagany, poglądy głoszą na temat sakramentów Kościoła.”

Inny przykład tekstów ilustrujących wyżej wspomnianą zdroworoządkową technikę redukcji i degradacji sacrum do przyziemności i prymitywu pochodzi z części dzieła Bernarda Gui poświęconej tak zwanej herezji pseudoapostołów (zwolennicy Gerarda Segarelli z Parmy i Dulcyna z Novary). Fragment ten atakuje ideę świątyni jako specjalnego miejsca kultowego. W zasadzie krytykę tę można by zaklasyfikować jako atak na ideę sacrum jako taką.

Sequitur de secta Pseudo-Apostolorum; sequitur de erroribus dictae sectae (w tekście występują średniowieczne formy dicte secte)

(„Item, quod ecclesia consecrata non plus valet ad orandum Deum ...”)

“(Głoszą oni) również, iż poświęcony kościół nie jest bardziej odpowiedni dla czczenia Boga niż końska stajna czy też świński chlew. (Mówią oni) także, iż równie dobrze, a nawet lepiej, można czcić Chrystusa w lasach jak i w kościołach.”

Poniższe fragmenty pochodzą z tego samej części wyżej cytowanego dzieła. Zawierają one inwektywy wymierzone w instytucję Kościoła rzymskokatolickiego oraz jego duchownych.

(„Item, quod ecclesia Romana ...”)

“(Głoszą oni) również, iż Kościół rzymski, którym rządzą papież, kardynałowie, prałaci, księża i zakonnicy, nie jest Kościołem Bożym, lecz Kościołem potępionym i bezużytecznym (dosłownie: sine fructu — bez owocu, bez płodu, nie przynoszący owocu lub płodu).

(Mówią oni) także, iż Kościół rzymski jest owym Babilonem - Wielką Rozpustnicą, o której pisze Jan w Apokalipsie, która odstąpiła od wiary Chrystusowej.”

(“Item, quod omnes qui persequuntur /w tekście występuje średniowieczna forma persecuntur/ eos peccant ... ”)

„(Twierdzą oni) także, iż wszyscy, co ich prześladują, grzeszą oraz są w stanie potępienia i zatracenia.”

(„Item, quod omnes praelati Romanae ecclesiae /w tekście występują średniowieczne formy: praelati Romane ecclesie/ ...”)

„(Głoszą oni) także, iż wszyscy prałaci Kościoła rzymskiego, tak mający wyższą rangę jak i niższą, począwszy od czasów świętego Sylwestra odeszli od sposobu życia pierwotnych świętych oraz są oszustami i zwodzicielami, z wyjątkiem brata Piotra de Marrone, który był

nazywany papieżem Celestynem. [42]

(Mówią oni) również, iż wszyscy (dosłownie: ordines - stany, zakony lub święcenia) zakonnicy, księża, diakoni, subdiakoni oraz prałaci działają na zaturanie wiary katolickiej (dosłownie: sunt ad fidei catholicae /w tekście występuje średniowieczna forma catholice / detrimentum)."

**Przykład tekstu zawierając zarówno relację poglądów
nieprawomyślnych atakujących rzymskokatolicką ortodoksję jak i
inkwizytorskie retorsje wobec tych zarzutów:
O współczesnych manichejczykach; O błędach współczesnych
manichejczyków**

(„Manichaeorum /w tekście występuje średniowieczna forma — Manicheorum / itaque secta et haeresis /heresis/ et eius devii sectatores ...”)

Sekta więc manichejczyków oraz herezja i jej wypaczeni zwolennicy twierdzą, a także wyznają, iż istnieją dwaj Bogowie lub dwaj Stwórcy, mianowicie Bóg dobra i Bóg zła, utrzymując przy tym, iż stworzenie rzeczy widzialnych oraz materialnych dokonane zostało nie przez Boga, Ojca Niebieskiego, tak nazywają Boga dobra, lecz przez diabła i szatana, Boga zła, jego bowiem nazywają Bogiem zła i Bogiem tego wieku oraz księciem tego świata. Tak zatem utrzymują oni istnienie dwóch stwórców, mianowicie Boga oraz diabła, oraz dwóch porządków stworzenia, mianowicie z jednej strony rzeczy niewidzialnych i niematerialnych oraz z drugiej zaś strony rzeczy widzialnych i materialnych.

Głoszą również pogląd, iż istnieją dwa Kościoły, jeden dobry, tak nazywają swoją sektę, i utrzymują, że ona jest Kościołem Jezusa Chrystusa; o drugim zaś Kościele mówią, że jest on zły, i taką też nazwę nadają oni Kościołowi rzymskiemu; w swojej nieroztropności nazywają go matką rozpustnych czynów, wielkim Babilonem, rozpustnicą oraz bazyliką diabła i synagogą szatana. Okazują także swoje lekceważenie oraz odmawiają znaczenia wszystkim święceniom i posługom, zarządzeniom oraz prawom (Kościoła rzymskiego), a także nazywają heretykami i błędzącymi wszystkich, którzy dochowują mu (i.e. Kościołowi rzymskiemu) wierności, głoszą również, iż nikt nie może dostąpić zbawienia w wierze Kościoła rzymskiego.

Nauczają oni również, iż nie mają absolutnie żadnej mocy i znaczenia wszystkie sakramenty Kościoła rzymskiego założonego przez Pana Naszego Jezusa Chrystusa, a więc sakrament eucharystii czyli ołtarza, sakrament chrztu, który dokonuje się poprzez materialną wodę, sakrament bierzmowania, kapłaństwa, ostatniego namaszczenia, pokuty, małżeństwa pomiędzy mężczyzną i kobietą. Niczym małpy [43] tworzą oni w miejsce tych (odrzuconych) inne, które wydawałyby się niemalże podobnymi; wprowadzając w miejsce chrztu dokonanego w wodzie inny duchowy, który nazywają pocieszeniem Ducha św. (consolamentum Spiritus Sancti), (udzielają go) mianowicie wtedy, kiedy przyjmują kogoś zdrowego lub chorego do sekty i swojego zakonu poprzez nałożenie rąk wedle swojego niegodziwego obrzędu (ritus exsecrabilis).

Atakowanie kleru rzymskokatolickiego przez heretyków

„De erroribus Bequinatorum”, „Item dicunt, quod praelati [44] et religiosi ...”

Również mówią oni, iż dostojnicy Kościoła oraz zakonnicy, którzy noszą zbędne i drogie szaty, postępują wbrew zaleceniu Chrystusa oraz zgodzenie z poleceniem Antychrysta, a także (twierdzą), iż duchowni, którzy obnoszą się ze swoją pychą, należą do rodziny Antychrysta. *„Item, dogmatizant esse duplicem Anti-Christum ...”*

Nauczają oni również, iż istnieje dwóch Antychrystów, mianowicie jeden spośród nich jest Antychrystem duchowym, czyli mistycznym, drugi zaś jest Antychrystem rzeczywistym, on też jest większy; mówią oni także, pierwszy Antychryst przygotowuje drogę dla drugiego; twierdzą oni również, że tym pierwszym Antychrystem jest ów właśnie papież, za którego pontyfikatu odbywać się będzie oraz już się odbywa ich prześladowanie oraz wykluczenie ze wspólnoty Kościoła. [45]

Kult pseudomęczenników [46]

„De erroribus Bequinatorum”, „Item, multi Bequini et Bequine (Klasyczny wariant ortograficzny: Bequinae)...”

Inne z kolei wykroczenie przeciwko Kościołowi polega na tym, iż liczni begini oraz begini, a także ich wyznawcy zbierali potajemnie zwęglone (nadpalone) kości oraz popioły wspomnianych wcześniej osób, które jako heretycy zostały skazane i spalone (*na stosie*), po to, by zachować te (*szczątki*) jako relikwie; również całowali i czcili je ...
„Item, aliqui ex Bequinatorum scripserunt et notaverunt ...”

Zarzucić im również można to, iż niektórzy spośród beginów spisali w dokumentach swoich (scripserunt et notaverunt) imiona wspomnianych wcześniej (*straconych heretyków*) oraz dni, kiedy owi ponieśli śmierć „męczeńską” [47] jak oni sami twierdzą, na wzór tego jak Kościół miał zwyczaj czynić w przypadku świętych oraz autentycznych męczenników; i oni też zapisali imiona owych (*pseudomęczenników*) w swoich kalendarzach oraz przyzwali ich w swoich litaniach.

Przypisy:

[39] W tekście występuje hendiadys (wyrażenie jednego pojęcia złożonego za pomocą dwóch równorzędnych terminów) "errores et hereses" (klasyczne: haereses) = "errores haeresium", "błędy i herezje" = "błędy wypływające z heretyckich doktryn".

[40] Lacerare oprócz znaczenia "rozrywać" i "rozdzielać", ma również znaczenie "łżyć" i "znieważać"; znaczenie "rozrywać", czyli "rozbijać całość na kawałki, by otrzymać nową całość mającą inne znaczenie" jest również do przyjęcia w tym kontekście.

[41] W tekście występują średniowieczne formy Ecclesie oraz Eucharistie

[42] Celestyn V, wybrany na papieża w roku 1294; zrezygnował w tym samym roku; jest on założycielem zakonu celestynów.

[43] Małpa w średniowiecznej i renesansowej zoologii symbolicznej uchodziła za zwierzę inteligentne oraz bardzo często wykorzystywana była dla opisywania bezrozumnego naśladowania bezbożnych postaw i poglądów z podszeptów szatana.

[44] W tekście występuje średniowieczny wariant ortograficzny: prelati.

[45] W tekście łacińskim: condempnatio / klasyczna forma condemnatio - "potępienie", "ekskomunikowanie".

[46] Autor tego traktatu całkowicie zaprzecza temu, jakoby straceni heretycy byli męczennikami. Stracony heretyk czczony przez swoich wyznawców jako męczennik był dla rzymskokatolików pseudomęczennikiem (pseudomartyr).

[47] W tekście łacińskim: sicut martires (klasyczna ortografia: martyres).

Adam Marek Bryszkowski

Wybitny lingwista; zajmuje się historią inkwizycji. [Więcej informacji o autorze](#)
[Strona www autora](#)

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 07-01-2004)

[Oryginał..](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3171) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3171>)

Contents Copyright © 2000-2008 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach

komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl